

بحارالانوار؛ دائرة المعارف شیعه

محمدباقر مجلسی در سایه دانش اندوزی از محضر بزرگانی همچون پدرش محمدتقی مجلسی در علوم نقلی ...

بحارالانوار؛ دائرة المعارف شیعه/ همت بلند علامه مجلسی
محمدباقر مجلسی در سایه دانش اندوزی از محضر بزرگانی همچون پدرش محمدتقی مجلسی در علوم نقلی و مرحوم آقا حسین خوانساری در علوم عقلی لقب پر افتخار علامه را از بزرگانی همچون وحید بهبهانی، علامه بحر العلوم و شیخ اعظم انصاری أخذ کرد. بحار الانوار را که به حقیقت دائرة المعارف شیعه
علامه محمدباقر مجلسی (۱۰۳۷ ه.ق در اصفهان - ۱۱۱۰ ه.ق در اصفهان) فرزند محمدتقی مجلسی معروف به علامه مجلسی و مجلسی ثانی فقیه شیعه و ملاباشی ایران در دوران شاه سلیمان و شاه سلطان حسین صفویه بود. معروفترین اثر او بحارالانوار است که مجموعه بزرگی از احادیث را گرد آورده است.

پدرش از شاگردان شیخ بهایی بود و در علوم اسلامی از بزرگان روزگار خود به شمار می‌رفت. پدر بزرگش نیز مقصود علی مجلسی نام داشت. محمدباقر با وجود اینکه پدرش در علوم عقلی تبحر داشت، ولی بر اثر تغییر جهتی که در پدرش حاصل شده بود و بیشتر متمایل به علوم نقلی و بخصوص شرح و تفسیر احادیث گردیده بود، تنها علوم نقلی را از پدرش فرا گرفت و علوم عقلی را نزد آقا حسین خوانساری استفاده کرد.

در ۱۴ سالگی از ملاصدرا، اجازه روایت گرفت و سپس در حضور استادانی چون علامه حسن علی شوشتری، امیرمحمد مؤمن استرآبادی، میرزای جزایری، شیخ حرعاملی، ملامحسن استرآبادی، ملامحسن فیض کاشانی، ملا صالح مازندرانی، تحصیل کرد. وی در اندک زمانی بر دانش‌های صرف و نحو، معانی و بیان، لغت و ریاضی، تاریخ و فلسفه، حدیث و رجال، درایه و اصول و فقه و کلام احاطه کامل پیدا کرد.

وی بعد از مرگ آقا حسین خوانساری در ۱۰۹۹ ه.ق در دوران سلطنت شاه سلیمان صفوی به مقام ملاباشی ایران رسید، عالی‌ترین مقام دینی کشور که تنها پس از پادشاه قرار می‌گرفت. مجلسی زندگی بسیار مجلل و آراسته‌ای داشت به طوری که سید نعمت‌الله جزایری همکار و شاگردش نوشته که حتی شلوار زنان خدمتکار و کنیزکان او از گران‌بهارترین پارچه‌های کشمیری بود.

وی در زمان خود با توجه به نزدیکی به دربار شاه سلطان حسین، بر ضد آشنایی با دانش‌های مبتنی بر خرد و استدلال برخاست و حتی نوشت که نباید پیرامون علم و صفات خداوند و شبهه‌های مربوط به قضا و قدر اندیشید. در همین دوران است که ملا صدرا تکفیر می‌شود و مجلسی، ملا صادق اردستانی را از اصفهان بیرون می‌کند.

گفته می‌شود وی در طول عمر خود بیش از ۱۲۰۰۰۰۰ سطر، مطلب نوشته است که اگر به سالهای عمر وی تقسیم شود در هر سال نزدیک به ۲۰۰۰۰ سطر نوشته‌است.

او در عمر ۷۳ ساله خویش، بیش از یک صد کتاب به زبان فارسی و عربی نوشت که تنها یک عنوان آن بحارالأنوار است با ۱۱۰ جلد و عنوان دیگر مرآة العقول با ۲۶ جلد. حدود ۴۰ کتاب نیز به او نسبت داده شده است. اولین تألیف علامه را کتاب الأوزان و المقادیر یا میزان المقادیر دانسته‌اند که در سال ۱۰۶۳ تألیف شده. آخرین تألیف او هم کتاب حق الیقین است مربوط به سال ۱۱۰۹ هجری، یعنی یک سال قبل از وفاتش.

برخی از مهم‌ترین کتابهای علامه عبارت‌اند از: بحار الأنوار، که یک مجموعه بزرگ روایی و تاریخی است و در ضمن آن تفسیر بسیاری از آیات قرآن کریم هم آمده‌است. مرآة العقول، شرح کافی ثقة الاسلام کلینی است در ۲۶ جلد. ملاذ الأخیار، شرح تهذیب شیخ طوسی است در ۱۶ جلد. الفرائد الطریفة، شرح صحیفه سجادیه امام سجاد(ع) است. شرح أربعین حدیث، که از بهترین کتب در این موضوع می‌باشد. حق الیقین، در اعتقادات است و به زبان فارسی نوشته شده. علامه چندین کتاب کلامی دیگر نیز دارد. زاد المعاد، در اعمال و ادعیه ماهها (فارسی) تحفة الزائر، در زیارات (فارسی) عین الحیاة، شامل مواعظ و حکم برگرفته از آیات و روایات معصومین علیهم‌السلام (فارسی)

همچنین صراط النجاة، حلیة المتقین، در آداب و مستحبات روزانه و در طول زندگی (فارسی)، حیاة القلوب در تاریخ پیامبران و ائمه(ع) در سه جلد (فارسی)، مشکاة الأنوار که مختصر حیات القلوب است (فارسی)، جلاء العیون در تاریخ و مصائب اهل

بیت(ع)(فارسی)، توقیعات امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف همراه با ترجمه آنها، کتب فراوانی به عنوان ترجمه احادیث خاص
مانند ترجمه توحید مفضل و ...، کتبی در موضوع ترجمه ادعیه و زیارات همچون زیارت جامعه کبیره و دعای سمات و ... از دیگر آثار
اوست.